

«На Жаденнім пагорбі» та «Антики й оплета» присвячені простим, менш драматичним стосункам з фейрі й магією, якими в давнину тішилися наші англійські і шотландські предки.

«М-р Сімонеллі, чи Фейрі-вдівець» — це витяг із діяріюша Алесандро Сімонеллі. Сімонеллі, звичайно, страшенно дратує читачів і кожним словом демонструє пиху й бундючність свого народу (я маю на увазі англійців, а не кого іншого). Упорядникам варто братися до його діяріюшів із певними застерегами. Сімонеллі вперше надрукував їх у середині 1820-х, а через двадцять років переписав і видав знову. Повторив те саме наприкінці 1860-х. Власне, його діяріюші й мемуари раз у раз з'являлися новими, доопрацьованими виданнями протягом цілого XIX і початку XX століття; Сімонеллі щоразу переписував минуле, щоб порекламувати своє чергове захоплення — від історії древніх шумерів до освіти жіноцтва, подолання аморальності ші (фейрі), постачання Біблій язичникам чи дієвості нового виду мила. Щоб обійти цю проблему, я наводжу тут витяг із першого видання, що змальовує початки дивовижного життєвого шляху Сімонеллі. Сподіваймося, його розповідь бодай віддалено відображає те, що сталося насправді.

Після Ватерлоо зв'язки між ші (фейрі) і британцями поглибилися. Британські політики всіляко дебатували «питання фейрі», погоджуючись лише в тому, що воно засадничо важливе для національних інтересів. Проте ці історії демонструють хіба що цілковиту неготовність пересічного джентльмена XIX століття до випадкової зустрічі з Фейрі: герцог Веллінгтон яскравий тому приклад. Схоже, жінкам у таких непевних обставинах вдавалося впоратися краще; героїня «Місис Мебб», Веніша Мур, повсякчас демонструє інтуїтивне розуміння законів країни Фейрі, якого забракло старшому й досвідченішому герцогу.

Оповідання «Том Ясенвітер, чи Як у Торсбі чарівний міст збудували» цікаве для дослідника Фейрі, однак я не бачу підстав змінювати свою ранішу оцінку, висловлену 1999 року. На мою думку, вона заслуговує на ширшу увагу, тож читач зможе з нею ознайомитися перед текстом оповідання.

Я вирішив завершити збірку розповіддю чудового письменника — Джона Вотербері, лорда Портісгеда. Його власні твори й особливо перекази давніх оповідей про Короля Крука донині тішать читачів (крім праць, написаних протягом 1809–1816 років

коли Вотербері перебував під п'ятою Гілберта Норрелла). «Джон Ускгласс і камбрійський будник» — це яскравий приклад дуже популярного в середньовіччі сюжету про те, як герою з низів удається пошити в дурні заможників і достойників. (Спадають на думку легенди про Робіна Гуда й балада «Король Йоан і кентерберійський абат».) А що в середньовіччі на півночі Англії не було чоловіка заможнішого й могутнішого за Джона Ускгласса, тамтешній фольклор рясніє історіями про те, як Ускгласс із різних надуманих і непереконливих причин провалюється під землю, закохується в неналежних дам чи варить кашу змореним хазяйкама заїздів.

Сумна істина полягає в тому, що зараз, як і в раніші періоди нашої історії, нас опосідають хибні відомості про Фейрі. Тож саме такі історії, як наведені тут, стають віконцем, крізь яке сумлінні дослідники можуть розгледіти всю складність, суперечності й згубні принади Фейрі.

Джеймс Сазерленд,
Абердин, квітень 2006 року

Понад усе пам'ятайте, що магія йде не лише від голови, а рівно й від серця, тож усе, що робиться, мусить робитися з любови, втіхи чи праведного гніву.

Якщо ми шануватимемо цю засадничу думку, то побачимо, що наша магія значно більше, ніж просто сукупність заклинань, яких нас навчали. Тоді магія стане для нас тим, чим є для птахів літ, адже впливатиме з темного й замріяного серця, так само як впливає з серця літ птахів. Чинячи магію, ми пізнаємо таку саму радість, як пташка, що шугає в безодню, й зрозуміємо, що магія — це така ж частина людського ества, як літ — частина пташиного.

І це розуміння — наш дар від Короля Крука, найшанованішого короля всіх магів, що стоїть між Англією й Інакшим Краєм, між дикими істотами і світом людським.

Із «Книги леді Катерини Вінчестерської» (1209–1267), переклад з латини Джейн Тобаяс (1775–1819)

Коли місис Філд померла, її згорьований вдівець роззирнувся й виявив, що світ такий само щедрий на гарненьких дівчат, як і за часів його юності. Ба більше, він збагнув, що зажив статків солідніших, ніж замолоду, тож, хоча в його домі вже живе одна гарненька дівчина (його небога Кассандра Парбрінджер, якій він був опікуном), для другої теж знайдеться місце. Він був п'ятнадцятилітнім хлопцем у юності нітрохи не змінився, і Кассандра з ним цілком

погоджувалася, адже, думала вона собі, «я певна, сер, що ви й у двадцять один рік були таким само нудним, як у сорок дев'ять». Тож м-р Філд одружився знову. Леді була гарною, кмітливою й лиш на рік старшою за Кассандру, але на її захист варто сказати, що вона не мала ні копійки за душею, тож мусила або вийти заміж за м-ра Філда, або податися вчителювати. Друга місіс Філд і Кассандра потоваришували й одразу припали одна одній до душі. Власне, печальна істина полягала в тому, що товариство одна одній було їм значно милішим од товариства м-ра Філда. Вони товаришували ще з однією леді (звали її міс Тобаяс) і часто прогулювалися втрьох за околиці села, де всі й жили: діялося те у Грейс-Адью в Глостерширі.

Двадцятирічну Кассандру Парбрінджер вважали високим взірцем того типу вроди, на який особливо ласий певний штиб джентльменів. Світла шкіра мала приемний рожевий відтінок. Ясно-блакитні очі дуже мило гармоніювали зі сріблясто-золотими кучерями, а у вроді ніжно сплелися жіночність і дитинність. М-р Філд, яко джентльмен, що не вирізнявся спостережливістю, був переконаний, що і вдача в неї суголосна личку: мила, дитинно наївна й по-жіночому покірна.

Здавалося, перед Кассандрою відкривається ширший вибір партій, ніж свого часу перед місіс Філд. Мешканці Грейс-Адью вже давно постановили між собою, що Кассандра побереться із парафіяльним священником, м-ром Генрі Вудгоупом, та й сам м-р Вудгоуп, здається, був не від того.

— Мені здається, що ти до вподоби містеру Вудгоупу, Кассандро, — мовила місіс Філд.

— Справді?

Міс Тобаяс, що також була присутня при тій розмові, сказала:

— Міс Парбрінджер розважливо тримає думку про містера Вудгоупа при собі.

— Ет! — вигукнула Кассандра, — коли вам цікаво, то я не критимуся. Містер Вудгоуп — це той-таки містер Філд, тільки його трохи розтягнули, аби став худішим і вищим. Він молодший, а тому легше здобувається на прихильність, та й розум у нього гостріший. Але врешті-решт це той самий містер Філд.

— То чому ж ти його підохочуєш? — спитала місіс Філд.

— Бо за когось же я мушу вийти, а в містера Вудгоупа є переваги: він мешкає у Грейс-Адью, а отже, коли ми поберемося, я не муситиму покидати мою дорогу місіс Філд. **Купити книгу на сайті kniga.biz.ua >>>**

— Кепська то мета у житті — вийти заміж за першого-ліпшого містера Філда, — зітхнула місіс Філд. — Невже тобі не хочеться більшого?

Кассандра замислилася.

— Мені здавна кортить побувати в Йоркширі, — відказала вона. — Там, певно, все геть як у романах місіс Редкліфф.

— Там так само, як усюди, — втрутилася міс Тобаяс.

— Ох, міс Тобаяс, — сказала Кассандра, — як ви можете таке казати? Якщо магія не вціліла навіть у Йоркширі, то де ж її шукати? «За мурами, під сяйвом зір, між королівських зграй» — таким я уявляю Йоркшир.

— Ось тільки чимало води сплигло, відколи там востаннє бачили королівські зграї, — не вгавала міс Тобаяс, — а Йоркшир тим часом обріс заставами, газетами, диліжансами й публічними бібліотеками, речима найновочаснішими й найбуденнішими.

Кассандра пирхнула.

— Ви мене розчаровуєте.

Міс Тобаяс служила гувернанткою при двох маленьких дівчатках у великому маєтку, що звався Зимовим Царством. Батьки дівчаток померли, а мешканці Грейс-Адью любили поговорити про те, що дім не надається для дітей — занадто великий, занадто похмурий, з кімнатами дивної форми й химерним різьбленим оздобленням. І справді, молодше дівча росло полохливе і потерпало від жахів. Сердешна дівчина вірила, що її переслідують сови, і ніщо на сім світі не лякало її дужче. Ніхто тих сов зроду не бачив, але у старому домі були тріщини й щілини, куди справді могли залетіти хижі птахи, спокусившись вгодованими мишами. Тож, може, сови таки були. Гувернантку в селі недолюбливали: цибата, залюблена у книжки, сувора й — ото дивина — ніколи не всміхалася, коли всміхатися нічому. Однак міс Урсула і міс Флора, дівчатка дуже чемні, схоже, прикипили душею до міс Тобаяс.

Попри славне майбутнє багатих спадкоємиць, дівчатка були бідні на родичів, як церковні миші. Їхнім єдиним опікуном був кузен покійної матері. За довгі роки їхнього сирітства той джентльмен навідався тільки двічі, та ще раз надіслав листа на Різдво, дуже короткого. Проте капітан Вінбрайт носив червоний мундир і служив офіцером у ***ширському полку, тож йому пробачали відсутність і мовчанку, а міс Урсула і міс Флора, хоча першій було тільки вісім років, а другій — лише чотири, вже виказували властиву їхній статі слаб-

Подейкували, що прадід дівчаток студював магію й лишив по собі книгозбірню. Міс Тобаяс вчашала до бібліотеки, й ніхто не знав, що вона там поробляє. Останнім часом дві її подруги, місис Філд і міс Парбрінджер, також почали проводити чимало часу в маєтку, однак усі вважали, що ті просто навідують дітей. Адже леді (як усім відомо) не студюють магію. От маги — то інша справа: леді (як усім відомо) упадають за магами. (Інакше як пояснити надзвичайну популярність м-ра Норрелла по всіх модних салонах Лондона? Його непримітне обличчя й мовчазна вдача зажили майже такої самої слави, як і його незрівнянний хист до магії, а Норреллів учень м-р Стрейндж, чоловік товариський і майже вродливий, — бажаний гість у кожному домі.) Отже, припускаємо, саме це пояснює запитання, що його Кассандра Парбрінджер поставила міс Тобаяс у вересні, дуже погідної днини на зламі літа й осені.

— Ви читали допис містера Стрейнджа в «Ревю»? Якої ви про нього думки?

— Мені здається, містер Стрейндж висловився із властивою йому ясністю. Навіть ті, хто не знається ні на теорії магії, ні на практиці, його розуміють. Він дотепний і винахідливий, як завжди. В цілому, опус чудовий. На мою думку, містер Стрейндж — кмітливий чоловік.

— Ви говорите, як гувернантка.

— Вас це дивує?

— Але ж мене цікавить думка не гувернантки, а... утім, байдуже. То що ви думаєте про його ідеї?

— Я не згодна з жодною з них.

— Саме це я й хотіла почути.

— Новочасні маги, — мовила місис Філд, — витрачають більше сил на те, щоб відкараскатися від магії, ніж чинити її. Нам торочать, ніби певні роди магії такі згубні, що й пробувати не варто (хоча в давніх історіях вони повсюдні). Інші роди магії більше не практикують, бо закляття втрачено. А може, його й не існувало ніколи. Що ж до іншокрайців, то містер Норрелл і містер Стрейндж навіть не знають, чи ті взагалі існують. Здається, магів це не вельми й обходить, адже навіть якщо іншокрайці десь і живуть, ми не маємо потреби з ними спілкуватися. А ще, виявляється, Король Крук — це просто гарячкові видіння людей, яким в середні віки задурило голову надмір магії.

— Містер Стрейндж і містер Норрелл хочуть, аби магія була такою само буденною і нудною, як і вони самі. Купити книгу на сайті kniga.biz.ua >>>

ра. — Вони заперечують Короля, адже бояться, що порівняння з його могутньою магією викриє нікчемність їхніх умінь.

Місис Філд розсміялася.

— Коли Кассандра береться лаяти містера Стрейнджа, їй немає спини.

А тоді від гріхів видатного м-ра Стрейнджа і ще видатнішого м-ра Норрелла вони перейшли до гріхів чоловіцтва в цілому, а звідти, природно, до того, чи варто Кассандрі брати шлюб із м-ром Вудгоупом.

А доки леді з Грейс-Адью збавляли час за розмовами, м-р Джонатан Стрейндж (маг і другий Феномен Доби) сидів у бібліотеці м-ра Гілберта Норрелла (мага і першого Феномена Доби) і саме повідомляв, що збирається на кілька тижнів відлучитися з Лондона.

— Сподіваюся, сер, це не завдасть вам клопоту. Наступну статтю для «Единбурзького журналу» завершено, хіба що ви вирішите внести якісь зміни, що, думаю, ладні зробити й без моєї допомоги.

М-р Норрелл насупився і спитав, куди зібрався м-р Стрейндж, адже, як було відомо в Лондоні, старший маг — сухий тихий чоловічок — волів не розлучатися з молодшим ані на день, ані на пів дня. Він не любив навіть, коли м-р Стрейндж відходив поговорити з іншими.

— Я їду в Глостершир, сер. Я пообіцяв місис Стрейндж відвідати з нею її брата, парафіяльного священника в тамтешньому селі. Я ж, здається, розповідав вам про містера Генрі Вудгоупа?

Наступного дня у Грейс-Адью дощило, і міс Тобаяс не змогла полишити Зимове Царство. Вона провела день, навчаючи дітей латини («Не бачу підстав оминати латину виключно через вашу статтю, адже колись мова може стати вам у пригоді») й розповідаючи про те, як Томас Дундейл потрапив у полон до Інакшого Краю і став першим зі смертних на службі в Короля Крука.

А коли позавтра випала ясна і суха днина, міс Тобаяс скористалася нагодою, на півгодини лишила дітей няньці й рушила в гості до місис Філд. Так сталося, що м-р Філд саме вибрався в Челтнем (рідкісна подія, адже, як зазначила місис Філд, такого домонтаря світ не бачив: «Боюся, ми його тут занадто пригріли»), тож міс Тобаяс затрималася в гостях набагато довше, ніж зазвичай. (Їй сталося, що від того шкоди не буде.)

Повертаючись у Зимове Царство, вона проминула завулок Ангелів і Благодаті, в яким стояла церква, а при ній і будинок священника. Дуже елегантний екіпаж саме звертав із пугівця в завулок. Уже це зацікавило міс Тобаяс, яка не впізнала ні карети, ні людей у ній, але її цікавість іще дужче розбурхало те, що екіпажем дуже впевнено і завзято правила леді. При ній на козлах сидів джентльмен, сховавши руки в кишені і невимушено закинувши ногу на ногу. Він приковував до себе погляд. «Вродливим його не назвеш, — подумала міс Тобаяс, — бо в нього завеликий ніс. Але вигляд має такий зарозумілий, наче писаний красень».

Скидалося, що нині день гостей. У дворі Зимового Царства стояла бричка і двоє баских коней. Біля них порядкували візничий Дейві та стаєнний хлопець під наглядом худого чорнявого нехлюя (чийогось слуги), який цмулив собі люльку на осонні, зіпершись на мур біля городу. Сорочка у зайди була розхристана, й коли поруч пройшла міс Тобаяс, він повільно почухав голі груди довгим замурзаним пальцем і всміхнувся їй.

Відколи міс Тобаяс уперше ступила в маєток, у великій залі панувала тільки тиша, а в косих променях із вікон витанцьовували тіні й пилінки, але сьогодні тут лунали гучні голоси, музика та пронизливий захоплений сміх. Міс Тобаяс прочинила двері у їдальню. Стіл заставили найвишуканішими келихами, найвишуканішим сріблом і найвишуканішим посудом. Страви приготували й подали, але потім про частування вочевидь забули. У залу позаносили дорожні валізи та скрині, повитягали з них одяг і полишили, як було; чоловічі та жіночі строї безладно переплелися на підлозі. У кріслі сидів чоловік у червоному офіцерському мундирі й тримав на колінах міс Урсуду. В руках він тримав келих вина: підносив вино дівчинці до вуст, а коли та пробувала зробити ковток, забирав келих. Він сміявся, сміялося й дитя. І справді, міс Урсуда так розпашілася й розвеселилася, що міс Тобаяс задумалася, чи, бува, дитина таки не хильнула з келиха. У центрі кімнати, посеред одягу і цяцьок, стояв іще один чоловік в однострої (вельми вродливий) і теж сміявся. Менше дитя, міс Флора, стояло під стіночкою й дивилося великими зачудованими очима. Міс Тобаяс негайно підійшла до неї і взяла за руку. У тінях углибині їдальні за фортеп'яно сиділа якась дівчина і дуже кепсько награвала італійську пісеньку. Можливо, вона розуміла, як кепсько грає, бо ніби й не хотіла продовжувати. Мелодія раз у раз уривалася; дівчина зітхала і не здавалася щасливою. А тоді й припинила грати.

Вродливець посеред кімнати вмить повернувся до неї.

— Продовжуйте, продовжуйте! — вигукнув він. — Ми всі уважно слухаємо, чесно. Це, — тут він повернувся до другого чоловіка й підморгнув, — прекрасно. Навчимо моїх малих небок народним танцям. Фред — найкращий учитель танців на світі. Тож, бачте, мусите грати.

Юна леді стомлено заграла знову.

Тієї миті чоловік у кріслі, якого, здається, і звали Фредом, зауважив міс Тобаяс, люб'язно їй усміхнувся і перепросив.

— О, — вигукнув вродливий офіцер, — міс Тобаяс нам пробачить, Фреде. Ми з міс Тобаяс — давні друзі.

— Добрий день, капітане Вінб्राйт, — відповіла міс Тобаяс.

А м-р і місис Стрейндж уже зручно порозсідалися у милій вітальні м-ра Вудгоупа. Для місис Стрейндж влаштували оглядини будинку, й вона вже поговорила і з економкою, і з кухаркою, і з молочаркою, і з покоївкою, і з конюхом, і з садівником, і з садівниковим підмайстром. М-р Вудгоуп хотів отримати жіночий вердикт щодо облаштування дому й не відпускав місис Стрейндж ні сісти, ні попоїсти, доки вона не схвалила і його дім, і його слуг, і його господарство. Тож вона, як і годиться добрій сестрі, все оглянула, поусміхалася слугам, посушила собі голову, вигадуючи їм легкі запитання, а тоді сказала, що в захваті від усього.

— Обіцяю, Генрі, — всміхнулася вона, — міс Парбрінджер теж усе сподобається.

— Ти ба, зашарівся, — озвався Джонатан Стрейндж, піднявши погляд від газети. — Генрі, ми приїхали тільки для того, аби познайомитися з міс Парбрінджер, про яку ти стільки пишеш, а після того одразу поїдемо.

— Справді? Що ж, спробую запросити місис Філд і її небогу, аби познайомити з вами якнайшвидше.

— Ти не турбуйся, — сказав Стрейндж, — бо ми привезли телескопи й видивимось її з вікна спальні.

Стрейндж справді підвівся і підійшов до вікна.

— Генрі, — сказав він, — я просто в захваті від твоєї церкви. Мені подобається низенький мур, що оточує будівлю й дерева тісним колом. Із ним церква схожа на корабель. Якщо здійметься сильний вітровий, церква з деревами відпливуть у геть інше місце.

— Стрейндже, — сказав Генрі Вудгоуп, — ти, як завжди, мелеш

— Не зважай на нього, Генрі, — озвалася Арабелла Стрейндж. — Він мислить як маг. Усі вони трошки божевільні.

— Крім Норрелла, — уточнив Стрейндж.

— Стрейндже, хочу по-дружньому попросити тебе не чарувати, доки ви тут. У нас дуже тихе село.

— Любий мій Генрі, — сказав Стрейндж, — я ж не вуличний фокусник у ятці з жовтою завіскою. Я не збираюся сидіти перед церквою й заманювати перехожих. Останнім часом адмірали, контр-адмірали, віце-адмірали й усі міністри Його Величності шлють мені люб'язні листи з проханнями про допомогу і (що значно важливіше) обіцянками щедрої винагороди. Я вельми сумніваюся, що хтось із мешканців Грейс-Адью може собі дозволити мої послуги.

— Що це за кімната? — спитав капітан Вінб्राйт.

— У давнину тут була спальня містера Ендервайлда, сер, — пояснила міс Тобаяс.

— Мага?

— Мага.

— І де він тримав свій скарб, міс Тобаяс? Ви тут достатньо прожили, щоб усе рознюхати. Навіть не сумніваюся, що він порозпихав золоті монети по різних закутках і сховках.

— Ніколи про таке не чула, сер.

— Ну ж бо, міс Тобаяс, нащо старигани беруться до магії, як не для того, щоб шукати золото одне в одного? Для чого ж ще та магія? — Тут йому майнула прикра думка. — А вони не успадкували цього родинного хисту? Я про дітей. Ні, звичайно, ні. Де ж це чувано, щоб жінка чарувала?

— Історія знає двох жінок-магів, сер. Обидві здобулися на велику славу. Леді Катерина Вінчестерська навчала Мартіна Пейла, а донька Грегори Абсалом, Марія, понад століття правила Домом Тіней.

Це його не зацікавило.

— Покажіть мені інші кімнати.

Вони пройшли ще одним лунким коридором, котрий, як і решта великого темного дому, відійшов у володіння мишам і павукам.

— А мої небоги здорові?

— Так, сер.

Він хвильку помовчав, а тоді сказав:

— Це, звичайно, може змінитися. У дітей стільки болячок, міс Тобаяс. Я й сам років у шість-сім ледь не помер від краснухи. А діти вже перехворіли на краснуху?

— Ні, сер.

— Правда? Думаю, наші пращури тверезіше дивилися на такі речі. Вони не дозволяли собі надміру прикипати до дітей, доки ті не переживуть усі дитячі хвороби й біди. Розумне правило. Не варто надміру прикипати до дітей.

Він перехопив її погляд і почервонів. А тоді розсміявся.

— Та я жартую. А ви такі серйозні. Міс Тобаяс, я ж усе розумію. Ви занадто довго несли повну відповідальність за цей масток і моїх небог — моїх багатих маленьких небог. Не належить жінці нести такий тягар самотужки. Не для того створено ці тендітні білі плечики. Але я, бачте-но, приїхав вам на підмогу. І Фред також. Фред також хоче бути їм за дядечка. Фред дуже любить дітей.

— А та леді, капітане Вінб्राйт? Вона залишиться і теж буде їм за родичку, разом із вами й другим джентльменом?

Він змовницьки їй усміхнувся. Очі в нього сяяли ясною, веселою блакиттю, а усміхався так широко й невимушено, що треба було мати сувору вдачу міс Тобаяс, аби не всміхнутися у відповідь.

— Між нами кажучи, з нею недобре повівся один офіцер із мого *** ширського полку. Але я — хлоп добросердий: тільки побачу жіночу сльозу, і готовий майже на все.

Так капітан Вінб्राйт заявив у коридорі, але коли повернувся до ідальні, виявилось, що, побачивши жіночу сльозу (дівчина саме розплакалася), він готовий лише нагрубити. Почувши своє ім'я, промовлене ніжним і трошки наляканим голосом, він рвучко обернувся до неї й вигукнув:

— Ну чого ти не повернешся в Брайтон? Це ж просто! І тобі так було б найкраще.

— В Райгейт, — обережно поправила вона.

Він роздратовано зиркнув на неї.

— Точно, в Райгейт.

У неї було миле полохливе обличчя, великі темні очі й ротик, як пуп'янок, тільки уста весь час тремтіли, ніби вона ось-ось зарідає. Така краса в'яне, щойно її торкнеться бодай тинь горя, а ці сердешна останнім часом тяжко страждала. Міс Тобаяс здалося, що дівчина схожа на ганчір'яну ляльку — та теж спершу гарна, але, коли витягнути набивку, перетворюється на сумне і жалюгідне видовисько. Гостя підвела очі на міс Тобаяс.

— Я ніколи не думала... — витиснула вона й зарідала.

Міс Тобаяс хвильку помовчала й урешті сказала:

Купити книгу на сайті kniga.biz.ua >>> ж, мабуть, вас цьому не вчили.

Того вечора м-р Філд знову заснув у вітальні. Останнім часом таке траплялося частенько.

А коїлося це так. Слуга заходив у кімнату із запискою, адресованою місис Філд, і, поки жінка читала, м-ра Філда, за його словами, мовби «обплутувала павутина» сну. За хвилику-дві йому здавалося, наче він прокинувся, й вечір точився далі, як годиться. Обабіч каміна сиділи Кассандра і місис Філд. Тож м-р Філд премило проводив вечір саме так, як і любляв, себто в товаристві двох леді. І те, що цей вечір йому тільки снився (адже сердешний телепень насправді спав), геть не зменшувало його втіхи.

А поки м-р Філд спав, місис Філд і Кассандра квапилися по завулку до Зимового Царства.

Тим часом у будинку священника Генрі Вудгоуп і місис Стрейндж уже побажали одне одному на добраніч, але м-р Стрейндж вирішив іще почитати. Він читав «Життя Мартіна Пейла» Таддеуса Гікмена і саме дійшов до двадцять шостого розділу. В ньому йшлося про теорію, яку біограф приписував Мартінові Пейлові, начебто маги в мить великої потреби бувають спроможні на неймовірний магічний чин, що виходить поза межі того, чому вони вчилися, чи й поза межі того, про що чули.

— Ет, — буркнув Стрейндж. — Цілковита маячня й нісенітниця.

— Добраніч, Джонатане, — сказала Арабелла й поцілувала його в чоло понад насупленими бровами.

— Так-так, — пробурмотів він, не відриваючи погляду від книжки.

— А дівчина, — прошепотіла місис Філд, — хто вона така?

Міс Тобаяс скинула бровою і сказала:

— Заявляє, що вона місис Вінбрайт, але капітан Вінбрайт заперече. Я не думала, що в такій справі бувають різнотлумачення.

— А якщо з дітьми... щось станеться, — прошепотіла місис Філд, — капітан Вінбрайт отримає з того якусь вигоду?

— Та він озолотиться й, імовірно, більше не боїтиметься того, від чого тут переходується, — боргів чи скандалу.

Троє жінок зібралось в дитячій спальні. Міс Тобаяс сиділа в темряві, загорнувшись у шаль. У великій темній кімнаті розцвіло полум'я двох свічок. Одна стояла біля ліжечка, а друга на розхитаному столику при дверях: так можна було одразу побачити того, хто зайде. Удалині, по другий кінець довгих, темних коридорів, лунав чоловічий спів і сміх.

Міс Флора в ліжечку налякано допитувалася, чи немає в кімнаті сов.

Міс Тобаяс запевнила її, що нема.

— А я думаю, вони ще прилетять, — сторожко сказала міс Флора, — якщо ви підете.

Міс Тобаяс сказала, що вона з гостями поки що посидить тут.

— Якщо шануватиметеся і гречно попросите, міс Парбрінджер розповість вам казочку.

— Що ж вам розповісти? — подала голос Кассандра.

— Про Короля Крука, — відповіла міс Урсула.

— Дуже добре, — сказала Кассандра.

І ось яку історію Кассандра розповіла дітям.

«Коли Король Крук іще не став королем, а був просто Хлопчиком Круком, він мешкав у пречудовому домі з дядьком і тіткою. (Насправді вони йому були ніякі не родичі, а просто з ласки взяли малого жити до себе.) Одного дня дядько сидів у своїй великій бібліотеці за книжками про магію, аж раптом послав по Хлопчика Крука і люб'язно спитав, як тому ведеться. Хлопчик Крук відповів, що йому ведеться дуже добре.

— Гм-м-м, гаразд, — сказав дядько Оберон. — Я твій опікун і захисник, смертне дитинча, тож мушу переконатися. Покажи-но мені сни, які ти бачив минулої ночі.

Тож Хлопчик Крук вийняв свої сни, а дядько Оберон розчистив для них місце на бібліотечному столі. На тому столі громадилися сотні дивовиж — книжки з неприродної історії, карта, що показувала відносно розташування Чоловічої Двоєдушності й Жіночої Чеснотливості (і як дістатися від першої до другої), а ще набір майстерно виготовлених мідних інструментів у коробочці з червоного дерева, щоб вимірювати Честолубство і Заздрощі, Кохання і Жертовність, Вірність державі і Мрії про царевбиство, та ще й багато інших Чеснот і Вад, про які незайве знати. Усе це добро дядько Оберон переклав на підлогу, бо був не дуже охайним, за що його постійно картали. А тоді розклав на столі сни Хлопчика Крука, надягнув маленькі окуляри у дротяній оправі й уважно придивився.

— Ова, — вигукнув дядько Оберон, — це ж сон про високу чорну вежу в засніженому темному лісі. Вежа стримить поруйнована, як аламаний зуб. Навколо кружляють чорні розкуйовджені птахи, а ти у вежі й не можеш вибратися. Смертна дитино, тобі не було

Купити книгу на сайті kniga.biz.ua >>> чьому страшному сні?

— Ні, дядьку, — відповів Хлопчик Крук, — мені снилася вежа, де я народився, і круки, що приносили мені воду, коли я ще не вмів навіть повзати. Чого ж мені боятися?

Тоді дядько Оберон поглянув на наступний сон і, побачивши, голосно скрикнув.

— А в цьому сні мерехтять жорстокі очі й зяють неситі пащі. Смертна дитино, тобі не було лячно в цьому страшному сні?

— Ні, дядьку, — відповів Хлопчик Крук, — мені снилися вовки, які мене годували й зігрівали, коли я ще не вмів навіть повзати. Чого ж мені боятися?

Тож дядько Оберон поглянув на наступний сон і, побачивши, стрепенувся:

— А ось сон про темне озеро в сумному дощовому присмерку. У лісах стоїть страшна тиша, а водою плине примарний човен. Перевізник худий і покручений, наче корінь, а на обличчі в нього лежить тінь. Смертна дитино, тобі не було лячно в цьому страшному сні?

Тоді Хлопчик Крук грюкнув кулаком по столу й роздратовано тупнув ногою.

— Дядьку Обероне! — вигукнув він, — та це ж чарівний човен і чарівний перевізник, якого ви з тіткою Титанією послали по мене, щоб привезти в цей дім. Чого ж мені боятися?

— Ого, — сказав третій голос, що доти мовчав, — як дитя хизується своєю хоробрістю!

То з високої полиці озвався слуга дядька Оберона, який досі видавав себе за погруддя м-ра Вільяма Шекспіра. Ця раптова з'ява спантеличила дядька Оберона, але Хлопчик Крук від початку знав, що слуга там.

Слуга дядька Оберона вдивлявся у Хлопчика Крука з високої полиці, а Хлопчик Крук дивився на нього знизу вгору.

— Багато в небі й на землі такого, — сказав слуга дядька Оберона, — що хоче тебе скривдити. Є вогонь, що хоче тебе спопелити. Є мечі, що рвуться тебе проштрикнути, й мотузки, що прагнуть міцно тебе зв'язати. Тисячі й тисячі загроз тобі навіть не снилися: істоти, які рік за роком крастимуть твій сон, доки ти сам не перестанеш себе впізнавати, і ще не народжені люди, які тебе проклинають чи змовлятимуться проти тебе. Смертна дитино, настав час тобі боятися.

Але Хлопчик Крук відказав:

— Робіне Славний Хлопако, я так і знав, що це ти насилаєш сни. Але я — дитя людське, а отже, розумніший за тебе. Я маю жодного права бути.

лихі створіння прийдуть заповідати мені кривду, то буду розумнішим і за них. Я — дитя людське, і мені належить безкрая, кам'яниста, дощова англійська земля. Я — дитя англійське, і мені належить сіре неозоре англійське повітря, де вирують чорні крила й зігхають сірі привиди дощу. Скажи мені, Робіне Славний Хлопако, чого мені боятися?

Хлопчик Крук струснув своїм чорним кручим волоссям, і зник.

М-р Славний Хлопако стривожено зиркнув на дядька Оберона: чи той бува не розсердився за таку зухвалу мову до людського хлопчика-приймака. Однак дядько Оберон, джентльмен поважного віку, вже давно відволікся від них і побрів знову шукати одну книжку. У ній було заляття, що перетворює парламентарів на корисних членів громади, але щойно дядько Оберон знайшов йому застосунк, як книжка десь загубилася (хоча він-бо тримав її в руках якусь сотню років тому). Тож м-р Славний Хлопако без зайвих слів знову перетворився на Вільяма Шекспіра».

А в домі священника м-р Стрейндж і далі читав. Він сягнув сорок другого розділу, де Гікмен описує, як Марія Абсалом здолала ворогів, показавши їм істинне відображення їхніх душ у дзеркалах Дому Тіней. Це страхітливе видовисько так їх уразило (бо в серцях своїх вони знали, що видовисько правдиве), аж лиходії більше не могли їй протистояти.

У м-ра Стрейнджа на загривку було особливо чутливе місце, котре свербіло й пекло щоразу, як неподалік коїлася магія, про що з його розповідей знали всі знайомі. Сам того не помічаючи, він почав терти шию.

Тут стільки темних коридорів, подумала Кассандра. Яке щастя, що я їх знаю, а багато хто тут одразу заблукав би. Сердешні, як їм страшно було би в цих довгих переходах, а от я добре знаю, що скоро дістанусь великих сходів і вислизну з дому в сад.

Подруги вирішили, що місис Філд залишиться глядіти дітей до ранку, тож Кассандра поверталася додому до м-ра Філда самотою.

Тільки (подумала вона) тут не має бути високого вікна, залитого місячним світлом. Значно краще, якби вікно було позад мене. Чи, можливо, ліворуч. Я певна, що, коли зайшла в дім, його тут не було. Ох, таки заблукала! Як же... А темним коридором котяться голоси двох лиходіїв, які вже геть п'яні й мене не знають. А я тут,

яко жодного права бути.

(Кассандра щільніше загорнулася в шаль.)

— А втім, — пробурмотіла вона, — чого мені боятися?

— Кляті хороми! — вигукнув Вінбрайт. — Кінця-краю немає цим жакливим чорним коридорам. Щось бачиш, Фреде?

— Тільки сову. Гарну білу сову. Чорт, як вона сюди втрапила?

— Фреде, — закричав Вінбрайт, важко повалився на стіну і почав сповзати вниз, — а принеси-но мого пістоля, будь другом.

— Зараз буде, капітане! — вигукнув Фред, віддав честь і начисто забув наказ.

Капітан Вінбрайт усміхнувся:

— Аж ось і міс Тобаяс поспішає нам назустріч.

— Сер, — сказала міс Тобаяс, раптом виходячи з темряви, — що ви робите?

— У дім влетіла клята сова. Ми її застрелимо.

Міс Тобаяс озирнулася на сову в тінях, а тоді поквапцем сказала:

— Що ж, визнаю: ви вільні від забобонів. Хоч завтра починайте видавати енциклопедію атеїзму. Я аплодую вашій відвазі, але не поділяю її.

Обидва джентльмени втупилися в неї.

— Хіба ви не чули, що сови належать Королю Круку? — спитала вона.

— Ви мене не лякайте, міс Тобаяс, — сказав капітан Вінбрайт, — а то мені привидяться в темряві високі вінці з кручого пір'я. У клятому домі тільки на таке й чекаєш. Трясця, Фреде, вона поводитьсь так, наче й мені гувернантка.

— А вона схожа на твою гувернантку? — спитав Фред. — А то я своїх уже й не пам'ятаю, стільки їх у мене перебувало. Усі мене покидали. А ви б не покинули мене, правда, міс Тобаяс?

— Не знаю, сер.

— Фреде, — сказав капітан Вінбрайт, — тепер сов двоє. Дві гарненькі совоньки. Ви, міс Тобаяс, як тая Мінерва: ставна, мудра і дивитесь з осудом. Мінерва з двома совами. Як там вас звати? Джейн?

— Мене, сер, звати міс Тобаяс.

Вінбрайт вдивився в темряву і здригнувся.

— Пам'ятаєш ту йоркширську гру, Фреде? Коли дитину відправляють саму в темряву викликати Короля Крука. Що тоді проказують?

Фред зітхнув і труснув головою.

— Щось там про виідені серця, більше не

— Як вони на нас дивляться, Фреде! Геть без пошани. А я завжди думав, що сови — істоти скромні.

— Ми їм не подобаємося, — сумно протягнув Фред.

— А ви їм подобається, Джейн. Ой, одна сова вже у вас на плечі. Вам не страшно?

— Ні, сер.

— Коли сова шугає вниз, — проказав Фред, — то пір'я, м'яке пір'я між крилом і тілом витанцьовує, наче полум'я. Був би я мишею, подумав би, що це пекельне полум'я хоче мене поглинути.

— Точно, — пробурмотів Вінбрайт, і обоє чоловіків витріщилися на сов, котрі то виринали, то потопали в темряві. Аж раптом одна із сов закричала — страшним криком, від якого в жилах холола кров.

Міс Тобаяс опустила очі і схрестила руки на грудях: взірцева скромна гувернантка.

— Вони так, знаєте-но, роблять: лякають здобич, аби та залякла від страху; так би мовити, перетворюють її на камінь. У цьому жорстока, дика магія сов.

Але ніхто їй не відповів, бо в коридорі не було нікого, крім неї й сов (кожна тримала щось у дзьобі).

— Зголодніли, милі мої? — схвально протягнула міс Тобаяс. — Раз-два-три, ковть — та й по страві.

Десь близько півночі м-р Стрейндж вирішив, що книжка дуже нудна, а ніч дуже мальовнича, тож вийшов надвір, у яблуневий сад. Навколо саду не було огорожі, тільки порослий травою схил. М-р Стрейндж ліг під грушею і, хоча збирався подумати про магію, відразу заснув.

Незабаром він почув (можливо, тільки уві сні) сміх і жіночі голоси. Він підвів погляд і побачив, що на схилі над ним походжають (майже пританцьовуючи) трое леді у світлих сукнях. Їх оточували зорі; нічний вітер напинав сукні. Леді простягали руки до вітру (схоже, таки танцюючи). М-р Стрейндж потягнувся і задоволено зітхнув. Він припустив (не без резону), що досі спить.

Але жінки завмерли і вдивилися у траву.

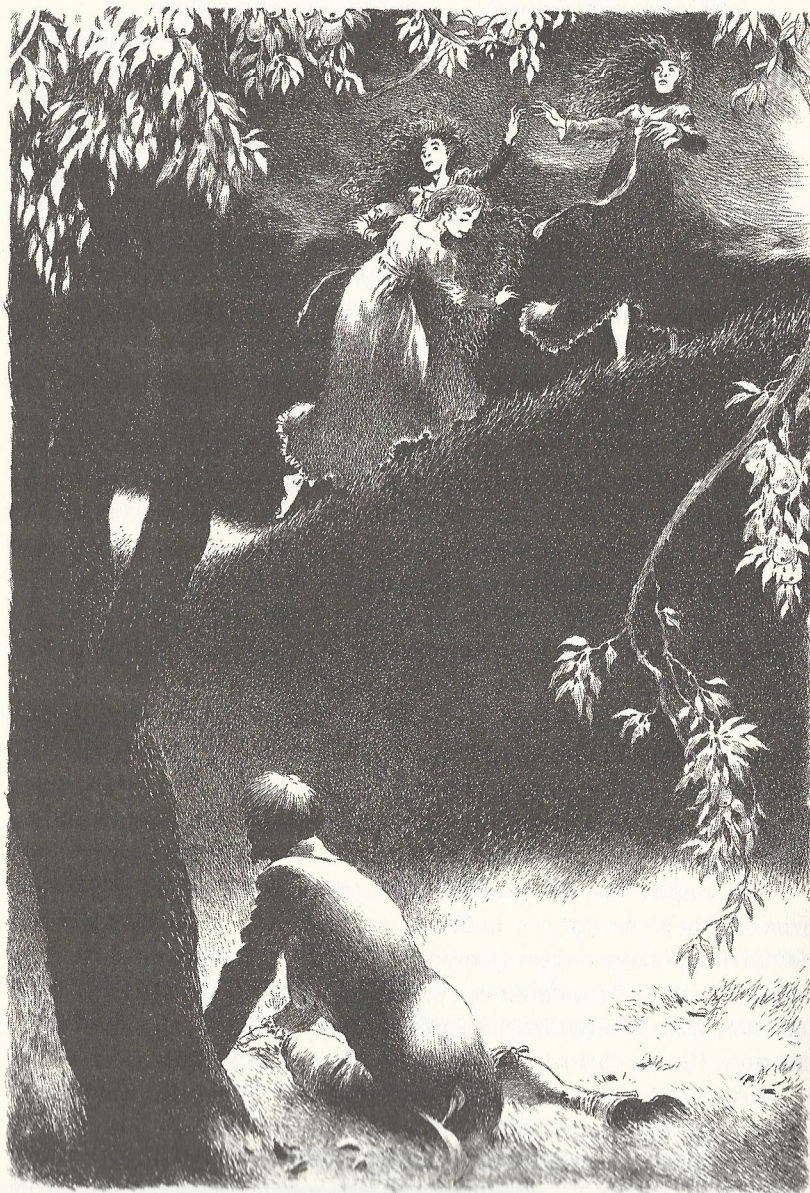
— Що там? — спитала міс Тобаяс.

Кассандра примружилася в темряву.

— Там чоловік, — впевнено сказала вона.

— Сили небесні, — озвалася місис Філд, — що за чоловік?

— Вичайний, смію припустити, — відповіла Кассандра.

— Кассандро, я мала на увазі — чоловік якої породи, якого стану?

Спантеличений Джонатан Стрейндж підвівся, обтрушуючи соломку з одягу.

— Перепрошую, леді. Я вже подумав, що прокинувся в Інакшій Краї Короля Крука й до мене прийшли фрейліни Титанії.

Леді помовчали, а тоді подала голос місис Філд:

— Ну і промова!

— Перепрошую, мадам. Я хотів сказати, що ніч дуже гарна (з чим ви, безумовно, погодитесь), і, як мені вже певний час здається, ще й магічна (у головному й буквальному значенні цього слова). От я й задумався, чи бува ви — не та сама магія, яка мала нині чинитися.

— Пхе! — вигукнула Кассандра, — усі вони мелють дурниці. Не слухайте його, люба моя місис Філд. Ходімо, міс Тобаяс. — Але тоді вона допитливо повернулася до Стрейнджа й спитала: — А ви? Що ви знаєте про магію?

— Децицю знаю, мадам.

— Що ж, сер, — сказала вона, — дам вам добру пораду. Ви ніколи не опануєте цього мистецтва, коли чіплятиметеся за ті застарілі байки про королів круків чи іншокраян. Невже ви не чули? Усі їх поспростовували містер Стрейндж і містер Норрелл.

М-р Стрейндж подякував за пораду.

— І це не все, чому ми можемо вас навчити... — правила вона далі.

— Схоже на те. — Стрейндж схрестив руки на грудях.

— ...тільки не маємо ні часу, ні бажання.

— Шкода, — сказав Стрейндж. — Ви певні, мадам, що не передумаете? Мій недавній учитель вважав мене дуже здібним учнем, бо я швидко схоплював засади кожного предмета.

— Як звали вашого недавнього вчителя? — спитала міс Тобаяс.

— Норрелл, — тихо відповів Стрейндж.

Запанувала коротка мовчанка.

— То це ви — той лондонський маг, — нарешті озвалася Кассандра.

— Що ви, — образився Стрейндж. — Я шропширський маг, а містер Норрелл — йоркширський. Жоден із нас не вважає Лондон своїм домом. Ми обоє з провінції. І бодай це у нас спільне.

— Здається, сер, ваша вдача дещо непослідовна й суперечлива, —

— Справді, мадам, це мені вже казали. Раз ми ще зустрінемося, і то досить скоро, побажаю вам добраніч. А вам, міс Парбрінджер, хочу дати пораду навзаєм вашої (адже певен, що ви говорили з найкращими намірами). Магія, мадам, — вона як вино: з незвички п'янить. Заклинання розв'язує язика не гірше, ніж пляшка доброго кларету, і вранці ви пожалкуєте про дещо зі сказаного.

Тут він вклонився й рушив через сад назад у дім.

— Маг у Грейс-Адью, — задумливо протягнула міс Тобаяс, — та ще й у такий час. Що ж, не переймаймося. Побачимо, що принесе завтрашній день.

А завтрашній день приніс люб'язну записку від м-ра Вудгоупа: він висловлював надію, що леді з Грейс-Адью зроблять його сестрі честь і відвідають її по обіді в будинку священника. Цього разу запрошення було адресоване ще й міс Тобаяс, хоча вона рідко навідувала село (й не користувалася прихильністю м-ра Вудгоупа).

Усіх трьох леді охопила тривога (про що місіс Філд навіть кілька разів згадала вголос), проте м-р Стрейндж зустрів їх дуже гречно, вклонився кожній і нічим не виказав, що це не перша їхня зустріч.

Спершу розмова точилася щонайбанальніша, й м-р Стрейндж видався леді з Грейс-Адью, які, зрештою, його геть не знали, особою привітною й товариською, тож вони трошки розгубилися, коли Арабелла Стрейндж спитала свого чоловіка, чому він такий мовчазний. М-р Стрейндж відповів, що трошки стомився.

— Бачте, — звернулася місіс Стрейндж до місіс Філд, — він усю ніч просидів за книжками з історії магії. Усі маги з часом підхоплюють цю прикру звичку, й переважно через це їхній розум зрештою втрачає гостроту.

Вона всміхнулася своєму чоловікові, ніби чекала, що він скаже щось дотепне чи гостре у відповідь, але той тільки розглядав трьох леді з Грейс-Адью.

Посеред їхніх відвідин м-р Вудгоуп підвівся, поглянув на міс Парбрінджер і з великою прикрістю повідомив, що мусить іти — на нього чекають парафіяльні справи. Він наполіг, щоб м-р Стрейндж пішов із ним, не лишивши гостю вибору. Леді лишилися на самоті.

Розмова перекинулася на статті м-ра Стрейнджа у журналах, зокрема ті пасажі, де він доводив, що Короля Крука не могло існувати.

— Місіс Стрейндж, — сказала Кассандра, — напевно, ви зі мною погодитеся, що це вельми несподівані

Урешті, навіть звичайні історики вказують дати життя Короля, і виходить, що він жив у чотири чи й у п'ять разів довше, ніж пересічна людина.

Арабелла насупилася.

— Містерові Стрейнджу не завжди вільно писати, що заманеться. Бачте, значна частина цих думок належить містеру Норреллу. Містер Норрелл штудіював магію набагато довше, ніж будь-який інший англійський джентльмен, і, очевидно, значно плідніше. Усі, кому небайдужа англійська магія, мусять шанувати його опінію.

— Он як, — протягнула Кассандра. — Хочете сказати, що містер Стрейндж пише те, у що сам не до кінця вірить, бо так велить містер Норрелл? Якби я була чоловіком (ба більше, магом), то не робила б і не писала нічого, що мені не до вподоби.

— Міс Парбрінджер, — з докором прошепотіла міс Тобаяс.

— Звісно, місіс Стрейндж розуміє, що я не хотіла нікого образити, — відмахнулася Кассандра, — але мушу висловити свою думку і про цей предмет насамперед.

Арабелла Стрейндж усміхнулася:

— Усе не зовсім так, як ви уявляєте. Містер Стрейндж уже кілька років учиться у містера Норрелла в Лондоні, а містер Норрелл же від початку присягався, що ніколи не візьме учнів. Тож це було великою честю, що він погодився вчити Джонатана. І ще зрозумійте: в Англії є тільки двоє справжніх магів, а країна зараз воює. Якщо ці маги посваряться — що потішить французів більше?

Леді випили разом чаю, і тільки одна дрібна прикрість кинула тінь на решту їхнього візиту: спершу Кассандра, а тоді й місіс Філд зайшлися кашлем. Місіс Стрейндж аж устигла за них похвилюватися.

Коли повернулися Генрі Вудгоуп зі Стрейнджем, гості вже пішли. Служниця і місіс Стрейндж зустріли чоловіків у передпокої, тримаючи в руках щось, загорнуте в білі полотняні серветки. Служниця голосно бідкалася, тож Джонатану Стрейнджу навіть не одразу вдалося втрутитися в розмову.

— Що трапилось? — спитав він.

— Ми знайшли кісточки, — розгублено сказала дружина. — Маленькі білі кісточки, схоже, якихось тендітних створінь, і дві сірі шкурки, як порожні стручки. Ходіть сюди, сер: це ж ви в нас маг —

Купити книгу на сайті kniga.biz.ua >>> оясніть.

— Це мишачі кістки. І шкурки теж мишачі. Таке роблять сови. Бачите, — звернув увагу Стрейндж, — шкурки вивернуто навиворіт. Правда, цікаво?

Це пояснення не задовольнило місис Стрейндж.

— Гарзд. Та ось яка дивовижа: ми знайшли ці кістки у носовичках, якими міс Парбрінджер і місис Філд витирали пальці і вуста. Джонатане, ти ж, сподіваюся, не припускаєш, що леді їдять мишей?

Гарна погода трималася й надалі. М-р Вудгоуп повіз сестру та м-ра й місис Філд із небогою у ***-Гілл, щоб помилуватися краєвидами, випити й попоїсти в затінку крислатих дерев. М-р Стрейндж їхав верхи позад них. Він знов уважно спостерігав за товариством, а місис Стрейндж знову зауважила, що чоловік у дивному понурому настрої, сам не свій.

Іншими днями м-р Стрейндж вибирався у самотні верхови вилазки, говорив із фермерами й корчмарями на довколишніх путівцях. М-р Вудгоуп пояснював це тим, що Стрейндж завжди був особою ексцентричною, а тепер, коли він набрався лондонської зарозумілості й відчуття своєї значущості, ці його нахили тільки посилювалися.

А в останній день гостювання м-ра і місис Стрейндж місис Філд, міс Тобаяс і Кассандра прогулювалися крутими безлюдними пагорбами над Грейс-Адью. Осяяний сонцем вітер колихав високі трави. Світло і тінь чергувалися так швидко, ніби на небесах хтось відчиняв і зачиняв велетенську браму. Кассандра вимахувала капелюшком на блакитній стрічці, давно скинувши його з голови, коли побачила, що до них їде джентльмен на чорній кобилі.

Підїхавши, м-р Стрейндж усміхнувся, завів мову про краєвиди й погоду і за п'ять хвилин наговорив більше, ніж за минулі два тижні. Жодна з леді не збиралася вести з ним розмов, однак м-р Стрейндж був із тих джентльменів, кого байдужість слухачів не зупинить, якщо вже він вирішив поговорити.

Він завів мову про чудернацький сон, який недавно бачив.

— Старі люде казали, що маг не мусить розповідати своїх снів, аби не справдилися. А як на мене, це дурниці. Міс Тобаяс, ви ж вивчали цей предмет — якої думки ви?

Однак міс Тобаяс змовчала.

А Стрейндж вів собі далі.

— І сон цей мені наснився, місис Філд, за досить прикметних обставин. Учора ввечері я взяв у ліжко маленькі кісточки, на які нещодавно натрапив. Поклав їх під подушку, де вони і пролежали всю ніч, доки я спав. Місис Стрейндж багацько мені про це сказала б, якби довідалася. Але ж чоловіки і дружини не завжди розповідають одне одному все, правда ж, місис Філд?

Однак місис Філд змовчала.

— А снилося мені таке. Я розговорився з одним джентльменом (дуже вродливим чоловіком). Уві сні я бачив риси його обличчя ясно, як день, хоча певен, що доти жодного разу ми не стрічалися. Коли я простягнув йому руку, він чомусь знітився. Він розгубився і дуже зніяковів. А коли він нарешті теж простягнув мені руку, то це виявилася ніяка не рука, а сіренька лапка. Я чув, що ви, міс Парбрінджер, розкажете чудові історії сільським дітлахам. Може, розкажете мені історію, яка пояснить мій сон?

Однак міс Парбрінджер змовчала.

— Того дня, коли ми з дружиною прибули у Грейс-Адью, тут з'явилися й інші гості. Де вони зараз? Де тендітна темна постать, що сиділа в бричці, — юнак чи дівчина? Я не певен, бо ніхто її гарзд не розгледів.

Міс Тобаяс заговорила:

— Ми відправили міс Пай у Райгейт нашим екіпажем. Наш візничий, Дейві, доправив дівчину до матері й тітки, добрих жінок, які її справді люблять і боялися, що більше її не побачать.

— А Джек Гогґ, капітанів слуга?

Міс Тобаяс посміхнулася.

— О, він накивав п'ятами, аж гай загув, щойно йому пояснили, що, коли він затримається тут, до добра це його не доведе.

— А де Артур Вінб्राйт? Де Фредерік Літлворт?

Вони мовчали.

— Леді, та що ж ви накоїли?

Помовчавши, міс Тобаяс знову заговорила:

— Тієї ночі, коли капітан Вінб्राйт і містер Літлворт... нас покинули, я побачила декого. На тім кінці коридору з'явилася ледь помітна постать, висока й худорлява, і навколо плечей у неї били пташині крила. Містере Стрейндже, я висока, а пташині крила тієї миті били навколо моїх плечей...

— То це було ваше відображення.

— Відображення? У чому? — спитала міс Тобаяс. — У тій частині

— То що ви зробили? — трошки розгублено спитав Стрейндж.

— Я промовила слова з йоркширської гри. Напевно, навіть ви, містере Стрейндже, знаєте слова йоркширської гри. — Міс Тобаяс посміхнулася саркастично. — Зрештою, містер Норрелл — маг йоркширський, так же?

— «Вітаю тебе, Владарю, запрошую тебе до серця мого», — проказав Стрейндж.

Міс Тобаяс кивнула.

Настала Кассандрина черга.

— Сердешний, ви не можете примирити те, у що вірите в глибині душі, з тим, що мусите писати у журналах. Чи можете ви повернутися в Лондон і розповісти там цю химерну історію? Бачте, в ній багато дурниць, які не до вподоби м-рові Норреллу — королі круки, і магія диких створінь, і магія жіноча. Ви нам не рівня, сер, бо ми триєдині, а ви, хай які розумні, постійно воюєте, навіть із самим собою. Якщо колись прийде час, і ваше серце й розум укладуть перемир'я — тоді повертайтеся в Грейс-Адью й розкажіть, яку магію ми можемо чи не можемо чинити.

Настала черга Стрейнджеві змовчати. Три леді з Грейс-Адью побажали йому доброго ранку й рушили далі. І тільки місис Філд обдарувала його посмішкою (доволі співчутливою).

Через місяць по тому, як м-р і місис Стрейндж повернулися в Лондон, м-р Вудгоуп із подивом отримав листа від сера Волтера Поула, політика. М-р Вудгоуп не був знайомим із цим джентльменом, але сер Волтер раптом йому написав і запропонував посаду зі щедрою платнею у Грейт-Гізердені, що в Нортгемптонширі. М-р Вудгоуп міг лише припустити, що це Стрейнджевих рук діло: як відомо, Стрейндж і сер Волтер товаришували. М-рові Вудгоупу шкода було полишати Грейс-Адью, шкода полишати міс Парбрінджер, але він утішав себе думкою, що й у Нортгемптонширі знайдуться майже такі само вродливі юні леді, а як і не знайдуться, то що ж, там він буде заможнішим священником, ніж у Грейс-Адью, а отже, легше нестиме тягар самотності.

Міс Кассандра Парбрінджер тільки усміхнулася, почувши про від'їзд священника, і того ж вечора вирушила гуляти крутими пагорбами на гарному осінньому вітрі з місис Філд і міс Тобаяс — і вільніших жінок, сказала міс Парбрінджер, не було в цілому королівстві.